

27. A BIBLIÁS FEJEDELEM, I. RÁKÓCZI GYÖRGY

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Egyháztörténet, RPI; Bottyán János: Hitünk hősei, Budapest, 1995; Monok István, Hapák József: A Bibliás Rákócziak, Budapest, Dienes Dénes: I. Rákóczi György és Lórántffy Zsuzsanna kegyessége

Hitünk alapja a Szentírás. Azonban a Szentírás tanulmányozása, olvasása nem volt mindig elérhető a hívők számára. A humanizmus a reformáció előkészítőjévé vált abban a tekintetben, hogy a Biblia nemzeti nyelvekre való fordítását szükségesnek tartotta. Rotterdami Erasmus szerint a sötétséget úgy lehet eloszlatni, ha világosságot gyűjtünk az emberi fejekben. Ehhez viszont a legalkalmasabb a Szentírás tanulmányozása. Fontosnak tartotta, hogy mindenki a saját anyanyelvén ismerje meg akár az evangéliumokat, akár Pál apostol tanításait, és azokat a mindennapokban ismételje. A reformáció idején a Szentírás újra az egyházi élet középpontjába került. Sőt a reformáció tanítása szerint minden keresztyén ember kötelessége, hogy minél alaposabban megismerje és megélje a Szentírás tanításait. Károli Gáspár a Vizsolyi Biblia előszavában kiemeli, hogy fejedelem nagyobb jót nem tud tenni népéért, mint azt, hogy gondoskodik arról, hogy a Bibliából prédikáljanak és Isten könyve a köznép nyelvén elolvasható legyen.

I. Rákóczi György (1593–1648): erdélyi fejedelem volt. Az ifjú Rákóczi Györgyre komoly hatást gyakorolt apja, Rákóczi Zsigmond vallásossága, aki a Vizsolyi Biblia kiadásának támogatója volt. Támogatta Bethlen Gábor fejedelmet, a Habsburg ellenes hadjáratban részt vett. Támogatta a református iskolákat, a gyulafehérvári és sárospataki kollégiumot. Igyekezett Erdély hatalmát növelni, bekapcsolódott a 30 éves háborúba. Uralkodását Erdély aranykorának nevezik a történetírók. A linzi békével (1645) elérte a protestánsok vallásszabadságát a jobbágyok számára is, a jogtalanul elfoglalt protestáns templomokat visszaszolgáltatták.

A Bibliát rendszeresen és áhítattal olvasta, hogy minél jobban megérthesse. A vizsolyi Bibliát többször, a Szenczi Molnár Albert által Hanauban kiadott Bibliát négyszer olvasta végig. Egyetlen napon sem akarta elmulasztani a Biblia olvasását. Ha végigolvasott ez könyvet, akkor azt mindig hálaadással fejezte be. Kegyessége révén hozzájárult ahhoz, hogy a Szentírás tanítása elterjedjen Magyarországon. Gyulafehérváron, Bethlen Gábor nyomdájában adta ki saját költségén az Újszövetség és a Heidelbergi Káté fordítását a román ajkú reformátusok számára.

Ebben a korszakban a magyar református egyház már szervezetileg kiépült, megerősödött, kialakultak hagyományok. A tanításában a reformátori tanok elmélyítésére törekedett, hangsúlyossá vált a tanbeli tisztaság. A puritanizmus és az ortodoxia jelentette ekkor a teológiai paletta két színét. A két irányzat között kialakultak viták. Az igehirdetés ebben a korszakban elsősorban tudományos fejtegetés volt. A puritánok hangsúlyozták a személyes kegyességi élet fontosságát.

Felesége Lórántffy Zsuzsanna volt. Számára ugyanolyan központi jelentőségű volt a Szentírás a mindennapokban is. Ő a puritanizmus képviselője volt.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(*Felhasznált irodalom:* Bölcsföldiné Türk Emese – Kerekes Szabolcs: Serdülők a gyülekezetben, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 177–213.)

A fejedelem példája rámutat arra, hogy Isten Igéje adakozásra bátorít. Az érzelmi intelligencia fejlesztéséhez hozzájárulunk azzal, ha a történelmi mintán elgondolkodva együtt keressük, mit jelent a szeretet parancsa, mások szükségének betöltése, az adakozó lelkület. Még inkább hosszú távon hat a tapasztalat, ha alkalmat is találunk ennek gyakorlására. Ahhoz, hogy a másokért érzett felelősség formálódjon, felvállalt feladatokra és visszajelzésekre van szükség.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten Igéje adásra (adakozásra) ébreszt.

Kognitív: I. Rákóczi György életpéldáján keresztül arra való rámutatás, hogy Isten Igéje adakozásra bátorít.

Affektív: Az adakozó lelkület érzelmi hátterének feltérképezése és az adakozó beállítódás segítése.

Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy felfedezhesse ő miben és milyen módon tud részt venni a gyülekezeti adakozásban.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszközhöz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>1. Beszélgetés: Rákóczi-harang Milyen ember lehet, aki ágyúkból harangot öntet? Melyik mit juttat eszedbe: harang – ágyú?</p> <p>2. MFEI 2. Milyen a jó vezető? – játék</p>	<p>Beszélgetés a fejedelem adományáráról, az ágyúkból öntetett harangokról</p> <p>MFEI 2. feladat A vezető helyzetének átélése</p>
Feldolgozási javaslat	<p>1. I. Rákóczi György TK szövege alapján: Kora Politikája Lelkülete</p> <p>MFEI 1.: idővonal MFEI 3. Milyen vezető volt?</p> <p>2. Aranymondás: „Nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené”. (Róm 9,16)</p> <p>Miért választotta a fejedelem jelmondatának? Mit jelentett számára? Miért választotta egy református gimnázium jelmondatává? Mit jelenthet a diákok számára?</p>	<p>TK MFEI 1. feladat MFEI 3. feladat</p> <p>Rákóczi György munkájának megismerése</p> <p>TK A fejedelem jelmondatának értelmezése</p>

	<p>(TK – fotó, 87. o.)</p> <p>3. Mit üzen a Rákóczi-család címere? MFEI 4. feladat</p> <p>A címer értelmezéséhez „A család címere: vörös mezőben hármás zöld halomból növő, arany keréken álló, arannyal áttört, kiterjesztett szárnyú fekete sas, mely fölemelt jobbában arany markolatú egyenes kardot tart. Jelmondata: <i>Si Deus pro nobis, quis contra nos</i> („Ha Isten velünk, ki ellenünk?”).</p> <p>http://hu.wikipedia.org/wiki/R%C3%A1k%C3%B3czi-csal%C3%A1d</p> <p>4. A fejedelem adományai: TK képei MFEI 5. Tudod-e? – miért nevezhetjük „bibliás fejedelemnek”? Hogyan függ ez össze az adományaival?</p> <p>5. Te mit adhatsz magadból és a magadéból? MFEI 6.</p> <p>6. Énekjavaslat: Siess, keresztyén... (TK 15. ének)</p>	<p>MFEI 4. feladat A Rákóczi- család címerének értelmezése</p> <p>TK MFEI 5. feladat A fejedelem adakozó lelkületére való rámutatás</p> <p>MFEI 6. feladat Példák gyűjtése arra, mit jelenthet az adakozó lelkület a tanuló számára?</p>
Munkáltatás	<p>Készítsünk névjegykártyát I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna számára!</p> <p>Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.</p>	
Házi feladat	<p>Nézz utána, hol vannak az országban olyan harangok, amelyeket I. Rákóczi György adományozott!</p>	

TOVÁBBI ÖTLETEK:

I. Rákóczi György:

https://www.youtube.com/watch?v=XKLJU_35S8w

I. Rákóczi György Bibliája:

<https://www.youtube.com/watch?v=jo8lDUpwQfo>

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 88–86. oldal

A képen látható:

- Fénykép: A Debreceni Dóczi Gedeon Református Gimnázium – a fejedelem vezérigéjével.
- Kép: I. Rákóczy György (festmény)
- Fénykép: Lorántffy Zsuzsanna úrasztali terítője

A szöveg: Ismeretközlő szöveg: I. Rákóczi György élete, tettei.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Figyeljétek meg I. Rákóczi György képét! Mit tudtok róla? Milyen történelmi korban élt? Ki festette róla ezt a képet?
- Olvassátok el a fejedelem vezérigéjét! Hol található ez a felirat? Jártál-e már ott?
- Mit jelent a felirat? „Nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené”?

2. Szövegelemzés

- Milyen történelmi körülmények és események jellemezték azt a kort, amikor I. Rákóczi György élt?
- Miért mondták a fejedelemre, hogy bőkezű és ugyanakkor takarékos volt?
- Ki volt a felesége?
- Mit jelent ma a „Rákóczi harang” kifejezés?
- Mi volt a vezérigéje a fejedelemnek? Mit jelent?
- Miért hívják „Bibliás fejedelemnek”?

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 173. dicséret 1. 3. és 7–8. versei: Mely igen jó

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 143. 1. 8. versei: Végtelen irgalmú (dall. RÉ21 165. dicséret: Irgalmazz, Úr Isten)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 221. Nem nekünk, Uram, nem nekünk engedd (dall. RÉ21 115. zsoltár)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 316. Magyar ének

Hittankönyv: 12. No, minden népek 47. zsoltár (+RÉ21, BS, DU)